

De Standaard

Magazine

KIJK EENS IN HET HART
VAN CARNAVAL

Zaterdag 10 februari 2024

EEN CARNAVAL APART

Shen Özdemir groeide op bij Binche, de stad waar carnaval een jaarlijks hoogtepunt is, maar voelde zich nooit helemaal op haar gemak in het feestgedruis. Tot ze besloot om haar eigen carnavalsgroep te maken: Karnavalo. Het werd het begin van een zotte carnavalspassie.

Tekst: Maya Toebat Foto's: Thomas Ost

“EEN VROUW ZEIME DAT IK LIJK OP MIJN CARNAVALSGROEP. DAT VIND IK HET BESTE COMPLIMENT”

Toen Shen Özdemir tijdens de lockdown naar het nieuws keek, wist ze nog niet dat haar leven op dat moment een andere wending nam. “Er kwam een man in beeld die in tranen uitbarstte, omdat de carnavalsstoet uitgesteld moest worden”, vertelt ze. “Een catastrofe”, noemde hij het.”

Özdemir herkende het gemis, maar dan op een andere manier. Ze groeide op in La Louvière, bij Binche, waar carnaval het hoogtepunt van het jaar is, maar het voelde altijd alsof ze buiten die feestvreugde stond. “Als kind vond ik het moeilijk om naar de parade te gaan. Ik voelde me niet op mijn gemak in de drukte en deelde de liefde voor carnaval niet, doordat mijn Turkse ouders me niet wegwijs konden maken in de Belgische folklore.”

Ze trok weg uit haar thuisstad en ging Beeldhouwkunst studeren aan ARTS2 in Mons. Daar hield ze zich vooral bezig met Turkse gewoontes in België die ze, zo vindt ze nu, destijds in een veel te brave vorm goot. “We leerden over minimalistische kunst, waardoor ik alleen met cleane, seriële vormen durfde te werken”, zegt ze. “Maar zo ben ik niet. Ik ben veel speels. Op een gegeven moment was ik mijn werk zelfs zo beu dat ik wilde stoppen met de opleiding.”

TUSSEN HET STRAND VAN RIO EN DE GALERIE

Toen Özdemir het carnavalsitem in het nieuws gezien had, lag ze in haar bed te woelen: als ze zich geen deel voelde van het bestaande carnaval, waarom maakte ze dan niet zelf een carnavalsgezelschap? Het overviel haar, als een coup de foudre, en het gaf haar weer de nodige energie om kunst te maken. Deze keer voelde dat zelfs als een noodzaak. “Na 24 jaar aan de zijlijn van de carnavalsvreugde was dat besef opeens urgent”, herinnert ze zich. “Ik moest

zo snel mogelijk maskers en poppen beginnen te maken, zodat ik ook deel kon uitmaken van de folklore.”

Het duurde niet lang voor haar eerste groep carnavalspoppen het licht zag, in 2020. Die kreeg de naam Rozkolora, een verwijzing naar de twaalf roze hoofden uit stof, gips, porschaal, verf en acryl. “Op veel gezichten zie je een verloren expressie. Ze hebben bijvoorbeeld twee monden: dat toont hoe ik me soms verloren voel tussen twee culturen. Ik heb weinig gevoel met het Belgische of het Turkse erfgoed, maar bevind me ergens tussenin.”

In de volgende drie jaren bleef Özdemir tegen een hoge snelheid expressieve maskers, doeken en poppen creëren, waardoor Karnavalvoetgroeid is tot een warme familie van 20 groepen en zo’n 500 poppen. Die creaties toont ze op tentoonstellingen, maar ook op straat, tijdens carnavals-evenementen. “Dat is een heel andere ervaring”, merkt ze op. “Zo was ik in februari 2023 in Rio De Janeiro voor een residentie bij The Bridge Project (een nomadisch kunstproject met partners in São Paulo, Brussels en New York, red.). Ik toonde mijn werk aan het strand, waar je door de badkledij niet kunt zien of iemand dokter of conciërge is. In dat opzicht lijkt die setting op een carnavalsparade, waar je dagelijks gedaante achter een masker schuilt. Heel anders was het toen ik mijn werk toonde in een galerie, waar een meer bemiddeld publiek het met een ernstige blik bekeek.”

ZO OPVALLEND MOGELIJK

De interactie met het publiek vindt Özdemir belangrijk. Als ze niet zelf aan het creëren is, deelt ze de vele technieken die ze onder de knie heeft in workshops. “Daarin reflecteren we ook over het thema carnaval en wie we zijn in een groep. Het is niet belangrijk wat jij maakt, maar wat de groep maakt.” Het is tenslotte waar carnaval om draait: één keer per jaar samen komen met anderen om gek te doen

in een parade. Özdemir vindt het ontroerend: “Allemaal samen trekken we de straat op voor een gemeenschappelijk doel. Misschien heeft de persoon naast jou een andere ideologie of job, maar even speelt dat totaal geen rol.”

Ontmoeting en verbinding: daar staat ook Karnavalvoet voor. Toch zijn bepaalde waarden wel degelijk anders dan bij het traditionele carnaval. “Er is één groot verschil”, benadrukt ze. “Karnaval hangt niet vast aan een bepaalde regio, aan gender of een politiek standpunt. Ik heb ervaren hoe het is om je buitengesloten te voelen. Met mijn eigen carnavalsstoet wilde ik het anders aanpakken.” Karnavalvoet streeft naar respect, inclusie, vrede en diversiteit. Özdemir stoet volgt ook geen vast patroon. Sommige poppen zijn gemaakt van vlaggen, andere van gips of van geweven doeken. Zo blijft het project constant van vorm veranderen. De enige constante is het bonte kleurenpalet. Als een soort tegenreactie op haar eerste jaren aan de kunstacademie, maakt ze Karnavalvoet opvallend en kleurrijk mogelijk. Je kan er niet naast kijken en dat is ook het doel.

SAMEN MAKEN EN VIEREN

De vreugde en verbondenheid die Özdemir voelt dankzij haar zelf gecreëerde poppengezelschap, gunt ze iedereen. Daarom vindt ze het ook belangrijk om deel te nemen aan carnavalsevenementen. “De eerste keer dat de organisator van het carnaval van La Louvière mij belde, twijfelde ik wel, omdat mijn angst opnieuw naar boven kwam, maar ik wou graag in dialoog gaan en de folklore doorgeven.”

Dit jaar geeft ze tijdens het carnaval van La Louvière een workshop kostuums maken, waarna de kinderen meelopen in de parade. In Charleroi staat een workshop voor volwassenen op de planning tijdens het carnavalsfeest van cultuurocentrum Eden. “Maar eigenlijk zijn er het hele jaar door carnavalsstoeten”, benadrukt ze.

“Traditioneel vieren we carnaval 40 dagen voor Pasen, maar in juli ben ik bijvoorbeeld uitgenodigd voor een parade van de Brusselse ‘Prins zonder Carnaval’ McClood Ziemuse en in augustus ga ik naar het carnaval van Notting Hill in Londen.”

In Özdemirs leven staat nu zowat alles in het teken van Karnavalvoet, want haar slaapkamer, in een cohousing in Brussel, is ook haar atelier. Die kamer staat volgestouwd met papier-maché-gezichten, wapperende vlaggen en lachende lampen. Haar dagen zijn zelfs zodanig verweven met de carnavalsgroepen dat ze er zelf deel van lijkt uit te maken. “Ik heb al vaker gehoord dat de poppen veel weg hebben van zelfportretten”, knikt ze. “Zo werd ik eens aangesproken door een vrouw die zei: ‘Ik bedoel het niet slecht, hoor, maar je lijkt op je troupe, je gezelschap.’ Natuurlijk vind ik dat niet slecht. Voor mij is dat het beste compliment.” (lacht)

Veel kunstenaars vinden na een tijd hun sterkte, maar Özdemir durft Karnavalvoet zelfs haar levenswerk te noemen. “Deze thematiek opent zoveel gesprekken, van trauma tot migratie, en raakt nooit uit de mode. Volksfeesten zijn zo belangrijk voor de mens. We hebben nooit aan momenten waarop we samenkomen op straat om feest te vieren. Ik wil dus mijn hele leven blijven bouwen aan de inclusieve carnavalsfamilie die Karnavalvoet heet.”

INFO

In februari organiseert Özdemir een parade tijdens Affordable Art Fair (Brussel). In maart exposeert ze bij de Biennale of Women in Art in Espace Vandenborghet (Brussel) en in juni tijdens een groepshow met The Constant Now in Network Aalst (Aalst). In maart kan je ook samen met haar een kostuum maken tijdens de (Framantale) workshops voor het carnaval van La Louvière (voor kinderen) en van Charleroi (voor

*“WE HEBBEN NOOD
AAN MOMENTEN
WAAROP WE
SAMENKOMEN
OP STRAAT OM
FEEST TE VIEREN”*

